ปาฐกถาธรรม

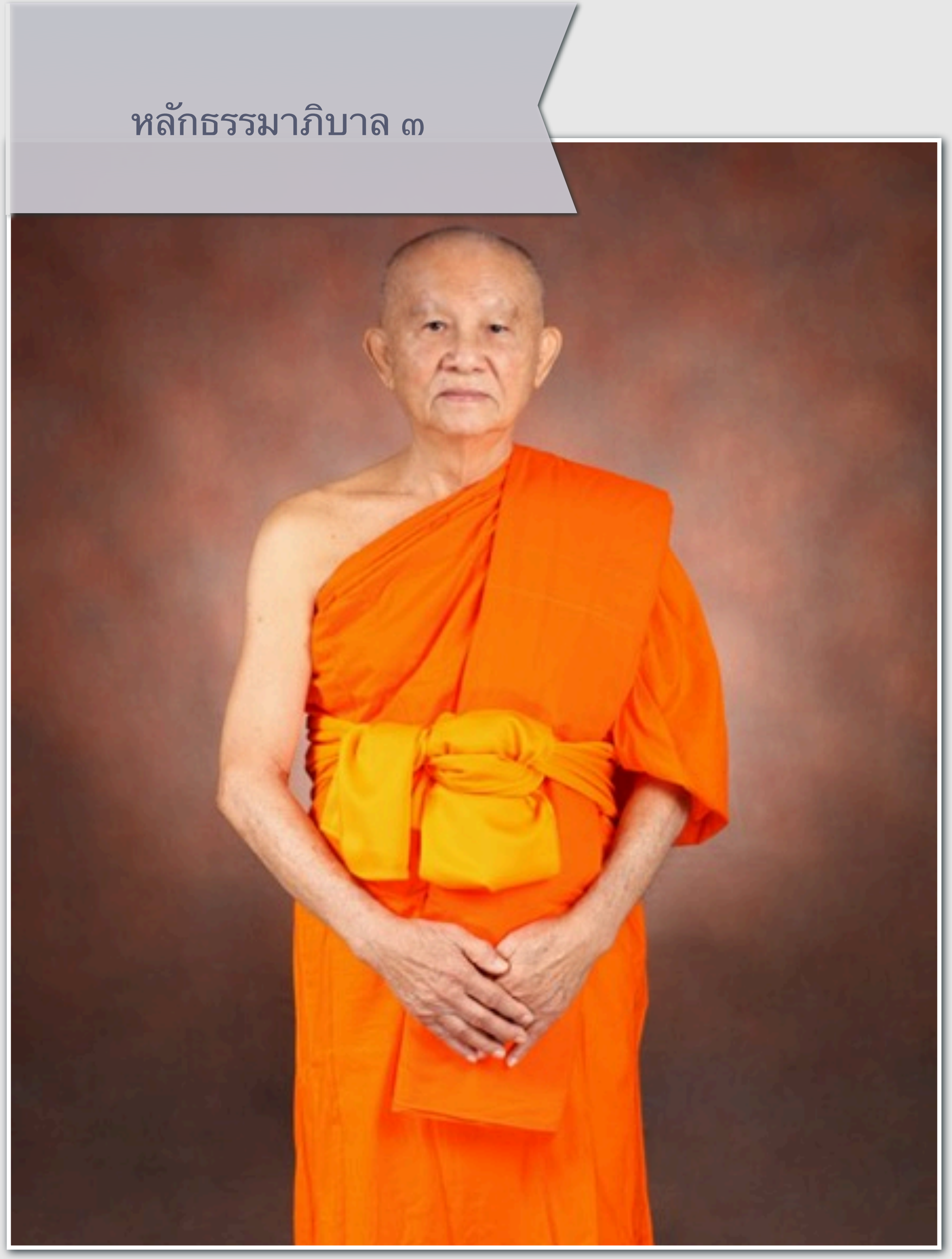

หลักธรรมาภิบาล ๓

พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ชยมงฺคโล)

ปาฐกถาธรรม

หลักธรรมาภิบาล ๓

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
กรมประชาสัมพันธ์

วันอาทิตย์ที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗ เวลา ๘.๐๐ น.

ปาฐกถาธรรม โดย พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ชยมงฺคโล)

หลักธรรมาภิบาล ๓

เจริญสุข / เจริญพร ญาติโยมสาธุชนผู้ฟังทุกท่าน

วันนี้อาตมภาพก็ได้มาพบกับท่านผู้ฟังอีกเช่นเคย ในรายการปาฐกถาธรรม ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งนี้ สืบเนื่องจากที่เคยออกอากาศปาฐกถาธรรมเรื่อง "หลักธรรมาภิบาล" ตอนที่ ๑-๒ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมาแล้ว

แต่เดิมได้เคยออกอากาศตอนที่ ๑-๒ ไปแล้วนั้น ได้กล่าวถึง "หลักธรรมาภิบาล" ว่าเป็นหลักธรรม คือเป็นหลักปฏิบัติใช้ประกอบการบริหารงานแบบบูรณาการทุกประเภทและทุกระดับของหัวหน้าฝ่ายบริหารที่ชื่อว่า Chief Executive Officer (CEO) ให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง คือให้ได้ประสิทธิผลของงานและให้ได้รับความพึงพอใจของประชาชนทุกฝ่าย อย่างสูง ด้วยค่าลงทุน ลงแรง และเสียเวลาในการปฏิบัติงาน ต่ำ คือประหยัด

และได้ประมวล "หลักธรรมาภิบาล" ที่หัวหน้านักบริหาร (CEO) ชาวโลกโดยทั่วไปเขาใช้กัน คือ หลักความถูกต้อง ๑ ความเหมาะสม ๑ ความบริสุทธิ์ใจ ๑ และความยุติธรรม ๑ ซึ่งหลักธรรมาภิบาลโดยย่อนี้สงเคราะห์เข้ากับ "หลักทศพิธราชธรรม" คือหลักธรรมปฏิบัติสำหรับท้าวพระยา มหากษัตริย์ ได้เคยใช้ในการปกครองอาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ เพื่อให้เกิดความเจริญและสันติสุขมาแล้วแต่โบราณกาล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงคุณอันประเสริฐของเรา ก็ได้ทรงเจริญพระราชจริยาวัตรโดยธรรม ซึ่งสงเคราะห์เข้ากับหลักทศพิศราชธรรมมาตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยพระราชปณิธานว่า "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" แล้วนั้น

มิได้หมายถึงการรวบอำนาจ (Centralization) มาสู่ศูนย์กลาง คือมาอยู่ที่ CEO แต่ผู้เดียว แต่หมายถึงการรวม (Integration) หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่กระจัดกระจายกันอยู่ และที่เคยขึ้นตรงต่อต้นสังกัดต่างๆ แต่เดิม ให้รวมเข้ามาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของหัวหน้าฝ่ายบริหาร (CEO) เดียวกัน ให้มีอำนาจวินิจฉัยตัดสินใจและสั่งการบังคับบัญชาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเหล่านั้นได้โดยตรง ไม่ต้องรอการขอคำวินิจฉัยจากต้นสังกัดเดิมต่างๆ เหล่านั้น เพื่อให้การบริหารงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร (CEO) ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ให้มีความคล่องตัวและสามารถอำนวยการดูแลรับผิดชอบ และสั่งการได้ด้วยความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ อันจะทำให้สามารถบรรลุผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง

โดยนัยนี้ หัวหน้าฝ่ายบริหาร (CEO) จึงต้องรู้จัก การแบ่งงาน (Division work) การกระจายงานหน้าที่ความรับผิดชอบ (Decentralization) และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Delegation of Authority) ให้แก่ผู้บริหารระดับรองๆ ลงไปตามลำดับ ให้สามารถดูแล บริหาร และตัดสินใจปฏิบัติงานได้เอง ภายในกรอบขอบเขตแนวนโยบายที่ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานและการปฏิบัติงานทุกระดับ ให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งนั่นก็หมายความว่า หัวหน้าฝ่ายบริหาร จักต้องใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และวิสัยทัศน์อันกว้างไกล กอปรด้วยคุณธรรม อันรวมเป็นมีสภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) สูง จึงจะสามารถจัดหาและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ ให้สามารถรับภาระ ทั้งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่มอบหมายให้ได้เป็นอย่างดี รู้จักแบ่งงาน กระจายงาน รู้จักใช้คนให้ถูกกับงาน (Put The Right Man on The Right Job) คอยดูแลตรวจสอบประเมินผลงานอย่างใกล้ชิด รู้จักครองใจคนให้ทำงานด้วยความจงรักภักดี รู้จักเสริมสร้างและรักษาความสามัคคีปรองดองในระหว่างผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ (Team Work) และให้สามารถร่วมมือประสานงานกันในระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทุกระดับ ให้ดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง ประดุจดังนายวงดนตรีวงใหญ่ที่สามารถจัดหาและพัฒนาคุณภาพของนักดนตรี สามารถควบคุมวงดนตรีให้เล่นดนตรีเป็นหมู่คณะใหญ่ ให้ประสานเสียงกันอย่างถูกจังหวะจะโคน และไพเราะ ซึ้งใจผู้ฟัง ฉันใด ฉันนั้น

นั่นก็คือ หัวหน้าฝ่ายบริหาร (CEO) จักต้องบริหารงานด้วย “หลักธรรมาภิบาล” ๔ ประการนี้คือ หลักความถูกต้อง ๑ เหมาะสม ๑ บริสุทธิ์ ๑ และ ยุติธรรม ๑ อันสงเคราะห์เข้าได้กับ “หลักทศพิธราชธรรม” นั้นเอง

เฉพาะ “หลักความถูกต้อง” นั้น กล่าวโดยทั่วไปหมายถึง การบริหารงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และถูกต้องตามนโยบาย ๑ ถูกต้องตามหลักวิชา ๑ ถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนผู้เป็นลูกค้าหรือผู้รับบริการ และเป็นที่พึงพอใจของผู้ปฏิบัติ งานทุกหมู่เหล่า ทุกระดับขององค์กรนั้น ๑ และถูกต้องตามข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ (Reliable Sources) เป็นข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง (Factual/Valid) เป็นข้อมูลที่ตรงประเด็นต่อปัญหาหรือข้อที่จะพิจารณาวินิจฉัย (Relevant) และสมบูรณ์ (Sufficient/Perfect) เพียงพอต่อการใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉันตัดสินได้อย่างถูกต้อง และสมเหตุสมผล ให้สามารถวินิจฉัยสั่งการและปฏิบัติงานได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง นี้อีกประการ ๑

เท่าที่ปรากฏเห็นการบริหารงานโดยทั่วไปก็ใช้ “หลักธรรมาภิบาล” (Good governance) ข้อ “ความถูกต้อง” ๔ ประการนี้ แต่สำหรับชาวไทยพุทธ “หลักธรรมาภิบาล” ยังมีหลักธรรมตามแนวพุทธที่พึงนำมาใช้ประกอบการบริหารงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูง กล่าวคือ ก่อให้เกิดประโยชน์ และความสันติสุขแก่ชนทุกฝ่ายทุกหมู่เหล่าที่เกี่ยวข้องด้วยทั้งโดยตรงและโดยอ้อมได้อย่างแน่นอนที่สุด อีกโสดหนึ่งคือ “หลักความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม กล่าวคือ มี ศีลธรรม” หลักธรรมาภิบาลตามแนวพุทธนี้สงเคราะห์เข้าได้กับ

"หลักทศพิธราชธรรม" กล่าวคือ หลักธรรมของพระราชา,พระมหากษัตริย์ ที่ทรงใช้ประกอบการปกครองอาณาประชาราษฎร์ในพระราชอาณาจักรของพระองค์มาตั้งแต่โบราณกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงคุณอันประเสริฐองค์ปัจจุบันของเรา ก็ได้ทรงใช้ในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ทั้งปวงมาตั้งแต่วันที่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ศิริราช นั้นแล้ว

ในปาฐกถาธรรม ๒ ตอนที่ผ่านมานั้นได้กล่าวถึงหลักทศพิธราชธรรมไปแล้ว ๒ ข้อคือ ทานํ ทานคือการให้ ๑ สีลํ ศีลคือมีปกติสำรวมระวังกายและวาจาให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ ๑ สำหรับวันนี้จะได้กล่าวถึงหลักทศพิธราชธรรมในข้อต่อไปคือ ปริจฺจาคํ การเสียสละ ๑ อาชฺชวํ ความซื่อตรง ๑ และข้ออื่นๆ เป็นลำดับไป

ปริจฺจาคํ

ปริจจาคะ แปลตรงศัพท์บาลีว่า "สละรอบ" แปลอย่างไทยๆ ว่า "เสียสละ" คือกิริยาอันเป็นไปด้วยกุศลเจตนากอปรด้วยสติปัญญาอันเห็นชอบ ที่เสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนส่วนรวม หรือ เสียสละประโยชน์สุขส่วนน้อย เพื่อประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่ อันเป็นไปเพื่อบรรเทากิเลส คือความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว แก่พวกพ้องหมู่เหล่าของตน จัด และ/หรือ ที่เป็นไปเพื่อเพิ่มพูนบุญบารมีธรรม คือคุณความดีอย่างยิ่งยวดสูงขึ้นไป ๓ ระดับ กล่าวคือ ระดับบารมี-อุปบารมี-ปรมัตถ์บารมี ให้แก่กล้าเต็มส่วนตามอธิฐานบารมี เพื่อเป็นพลวปัจจัยให้ได้บรรลุมรรคผลนิพพานตามฐานะแห่งสาวกบารมีญาณ (ในกรณีผู้ปรารถนาความบรรลุพระอรหันต์สาวก) หรือ พระโพธิญาณ (ในกรณีผู้ปรารถนาความบรรลุพระอรหันต์ปัจเจกพุทธเจ้า หรือ พระสัพพัญญูพุทธเจ้า) เป็นต้น

คำว่า "ปริจจาคะ" คือความเสียสละนี้ จึงมีความหมายที่กว้างกว่าคำว่า "ทาน" ซึ่งหมายถึง การให้ และวัตถุหรือสิ่งที่ให้ เพื่ออนุเคราะห์สงเคราะห์ผู้อื่น ได้แก่การให้วัตถุสิ่งของหรือปัจจัย ๔ และ/หรือให้วิชาความรู้ในการประกอบการอาชีพแก่ผู้อื่น นี้ชื่อว่า "อามิสทาน" ๑ การให้ศีลให้ธรรม ให้คำแนะนำในการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ นี้ ชื่อว่า "ธรรมทาน" ๑ และการให้อภัยแก่ผู้ล่วงเกิน ชื่อว่า "อภัยทาน" นี้อีกประการ ๑ การให้โดยนัยทั้ง ๓ นี้ย่อมมีทั้ง ผู้ให้ (ทายก/ทายิกา) ๑ สิ่งที่ให้เรียกว่าทาน (อามิสทาน/ธรรมทาน/อภัยทาน) ๑ และมีผู้รับโดยตรง (ปฏิคาหก) อีก ๑

ส่วน "จาคะ" คือการเสียสละนั้นคือ (๑) เป็นกิริยาที่เสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยส่วนรวมหรือหมู่ชนส่วนใหญ่ โดยมิได้มุ่งหวังสิ่งตอบแทน ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ทรงเสียสละกำลังพระวรกายพระสติปัญญาสามารถ และกำลังพระราชทรัพย์ เสด็จไปเยี่ยมราษฎร เสด็จไปทรงตรวจตราแนะนำให้ดำเนินโครงการต่างๆ ในพระราชดำริให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูง อีกทั้งเพื่อบำรุงขวัญผู้ปฏิบัติงาน และแก่ประชาชน มุ่งตรงต่อการบำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชนทุกหมู่เหล่าทั่วพระราชอาณาจักรแม้ในท้องที่ทุรกันดาร เช่นป่าเขา และแม้ในสถานการณ์อันไม่สงบสุขอย่างเช่นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่กำลังมีปัญหาผู้ก่อการร้าย โดยมิได้ทรงเห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบากพระวรกายและเสี่ยงภัย (๒) เป็นกิริยาที่

เสียสละที่มีหรือไม่มีผู้รับโดยตรงก็ได้ ดังตัวอย่างการเสียสละตามพระธรรมภาษิต (ขุ. ชา. อสีติ. ๒๘/๓๘๒/๑๔๗)

"จเช ธนํ องฺควรสฺส เหตุ

องฺคํ จเช ชีวิตํ รกฺขมาโน

องฺคํ ธนํ ชีวิตญฺจาปิ สพฺพํ

จเช นโร ธมฺมมนุสฺสรนฺโตฯ"

แปลความว่า : "นรชนพึงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะอันประเสริฐ เมื่อจะรักษาชีวิตไว้พึงสละอวัยวะ เมื่อคำนึงถึงธรรม พึงสละอวัยวะ ทั้งทรัพย์และแม้ชีวิต ทั้งหมด"

ดังตัวอย่างเช่น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา เมื่อยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ได้ทรงบำเพ็ญพุทธการกธรรม คือทรงบำเพ็ญคุณความดีอย่างยิ่งยวด ชื่อว่า "บารมี" ๑๐ ประการ (ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี) จนแก่กล้าเป็น อุปบารมี และถึงปรมัตถบารมีเต็มส่วนทั้ง ๑๐ ประการ ด้วยความเสียสละทุกอย่าง กล่าวโดยส่วนรวม คือทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อพระโพธิญาณ และในพระชาติสุดท้ายที่เสด็จอุบัติขึ้นในโลกเป็นเจ้าชายสิทธัตถะนั้น แม้จะได้เสวยโลกียสุขอยู่ ก็ได้ทรงสละโลกียสุขอันเป็นสุขส่วนน้อยนั้น เสด็จออกมหาภิเนษกรมณ์ คือได้เสด็จออกผนวชเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่ เป็นการเสียสละความสุขส่วนน้อย เพื่อความสุขอันยิ่งใหญ่ คือ ความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง และถึงบรมสุขอย่างถาวร อีกทั้งยังได้ช่วยสัตว์โลกทั้งหลายให้ได้ฟังธรรมและปฏิบัติพระสัทธรรมให้ถึงความพ้นทุกข์ ถึงบรมสุขตามรอยบาทพระพุทธองค์ได้ด้วย ดังพระพุทธภาษิต (ขุ. ธ. ๒๕/๓๑/๕๓) ว่า

"มตฺตาสุขปริจฺจาคา ปสฺเส เจ วิปุลํ สุขํ

จเช มตฺตาสุขํ ธีโร สมฺปสฺสํ วิปุลํ สุขํฯ"

แปลความว่า: "ถ้าพึงเห็นสุขอันไพบูลย์เพราะยอมเสียสละสุขส่วนน้อย ผู้มีปัญญา เมื่อเล็งเห็นสุขอันไพบูลย์ก็ควรเสียสละสุขส่วนน้อยเสียฯ"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงคุณอันประเสริฐของเราทั้งหลาย นอกจากจะได้ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์ โดยการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ทั้งปวง ด้วยความเสียสละ ทั้งกำลังพระวรกาย พระสติปัญญาสามารถ และกำลังพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นอันมาก เพื่อประโยชน์สุขแก่พสกนิกรของพระองค์ทุกหมู่เหล่าแล้ว ยังได้ทรงสละความสุขส่วนพระองค์ เสด็จออกผนวชในบวรพระพุทธศาสนา เพื่อประพฤติพรหมจรรย์ อันเป็นคุณความดีอย่างเยี่ยมยอดอีกด้วย

การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนส่วนรวม โดยมิได้มุ่งหวังการตอบแทนก็ดี เพื่อบรรเทากิเลส คือความเห็นแก่ตัว/เห็นแก่พวกพ้องหมู่เหล่า จัด และ/หรือ เพื่อแสวงคุณอันยิ่งใหญ่ คือความพ้นทุกข์และเพื่อช่วยสัตว์โลกให้พ้นทุกข์ก็ดี เช่นนี้ชื่อว่า "สละรอบ" ตามพระบาลีว่า "ปริจฺจาค" ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า "ทาน" คือการให้วัตถุสิ่งของ หรือให้ธรรมเป็นทานแก่ผู้อื่น ซึ่งมีปฏิคาหก คือผู้รับทานนั้นโดยตรง

หากหัวหน้าฝ่ายบริหาร (CEO) ทุกระดับตลอดถึงผู้ปฏิบัติงานของทางราชการ ทางสังคม และของธุรกิจเอกชน จักได้บริหารและ/หรือปฏิบัติงานด้วย "ความเสียสละ" ตามหลักทศพิธราชธรรมข้อ "ปริจฺจาคํ" นี้ ด้วย "ความบริสุทธิ์ใจ" ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงคุณประเสริฐนี้ มากขึ้นเพียงไรก็จักยังความเจริญและความสันติสุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวมได้มากยิ่งขึ้นเพียงนั้น

อาชฺชวํ

อาชฺชวํ เป็นคำบาลี ภาษาไทยว่า "อาชชวะ" แปลตามศัพท์บาลี (ปทานุกรม บาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต ฉบับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ) ว่า "สภาพซื่อตรง" แปลอย่างไทยๆ ว่า "ความซื่อตรง" นี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Rectitude / Upright ซึ่งหมายถึง ความถูกต้อง ความมีศีลธรรม ความซื่อสัตย์/ซื่อตรง ความยุติธรรม และยังหมายถึง ธรรมะธัมโมอีกด้วย

ยังมีอีกคำหนึ่งที่มีความหมายเดียวกัน คือ สจฺจํ เป็นคำนาม หมายถึง พระนิพพาน (Nirvana) อริยมรรค (The Noble Path) อริยสัจจ์ (The Noble Truth) คำจริง ความจริง (Reality) หรือคำว่า สจฺโจ นี้เป็นคำคุณศัพท์ แปลว่า สัตย์ (True) จริง (Real) ถูกต้อง (Valid) แท้ (Pure)

ที่ยกคำแปลจากปทานุกรมบาลี ไทย อังกฤษ มาแสดงหลากหลายทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษก็เพื่อให้ท่านผู้ฟังได้เข้าใจความหมายคำว่า อาชชวะ นี้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น แต่ความหมายโดยสรุป ก็คือ ความซื่อตรง ความถูกต้อง ความจริงแท้ อธิบายว่า

๑) **ความซื่อตรงต่อตนเอง** คือ **มีความจริงใจต่อตนเอง ไม่หลอกตนเอง** ได้แก่ เวลาที่ตนเองกระทำความดีหรือกรรมชั่ว ถูกหรือผิด ก็รู้ดีรู้ชั่ว รู้ผิดรู้ถูก ตามที่เป็นจริงเอง ไม่หลอกตนเอง ดังเช่นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เมื่อประพฤติผิดพลาด ล่วงสิกขาบทที่เรียกว่าเป็นอาบัติแล้ว แม้เล็กน้อยไปบ้าง ก็รู้สึกตัวว่าตนเองต้องอาบัติชื่อนั้นๆ แล้ว รีบสารภาพผิดและปฏิญาณตนกะพระภิกษุหรือสงฆ์ว่า ตนเห็นอาบัตินั้นแล้ว ต่อไปจะสำรวมระวัง ไม่คิด ไม่พูด ไม่กระทำเช่นนั้นอีก ความซื่อสัตย์ต่อตนเองเช่นนี้เป็นคุณธรรมชั้นสูงของผู้ได้ศึกษาปฏิบัติธรรม รู้เหตุและผลของกรรมดี กรรมชั่ว ตามที่เป็นจริงด้วยสติและปัญญาอันเห็นชอบ กล่าวโดยย่อก็คือ เป็นคุณธรรมของผู้มีศีล มีธรรม จากการได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมโดยทางศีล สมาธิ ปัญญา อันมีรายละเอียดอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘ มาดีแล้วพอสมควร เป็นผู้มีปกติ กล่าววาจาชอบ กระทำกิจการงานโดยชอบ และประกอบอาชีพชอบ เป็นสัมมาทิฏฐิ กล่าวคือ เป็นผู้มีความเห็นชอบในอริยสัจ ๔ ชื่อว่าเป็น "บัณฑิต" คือผู้รู้ทางเจริญและทางเสื่อมแห่งชีวิตตามที่เป็นจริงด้วยปัญญาอันเห็นชอบนั่นเอง เพราะเหตุนั้นบัณฑิตจึงเป็นผู้ไม่ประมาท ย่อมมี "สติ" พิจารณาความประพฤติปฏิบัติของตนอยู่เสมอ หากพลาดพลั้งไปก็มี "สัมปชัญญะ" รีบรู้สึกตัว รู้เท่าทันกิเลสของตน แล้วตำหนิและเตือนตนด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นตรงกันข้ามกับคนพาลปัญญาโฉดเขลาที่ไม่มีสติปัญญารู้บาป-บุญ คุณ-โทษ ตามที่เป็นจริง จึงมักยกเว้นให้กับความชั่ว และมักแก้ตัวให้กับกิเลสของตนเองอยู่เสมอ ชื่อว่าเป็นคนไม่

ซื่อสัตย์ต่อตนเอง จึงต้องประสบกับความทุกข์เดือดร้อนเพราะกรรมชั่วของตนเองอยู่เรื่อยไป นอกจากนี้บุคคลผู้ไม่ซื่อตรงต่อตนเองนั้น ก็มักไม่ซื่อตรงต่อคนอื่นด้วย เพราะเหตุนั้น เขาจึงเป็นบุคคลที่ใครๆ ไม่ควรคบ นี้ประการ ๑

๒) **ความซื่อตรงต่อบุคคลอื่น ต่อสังคม และประเทศชาติ** คือ **มีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่คดโกงหลอกลวงเขาเลี้ยงชีวิต ไม่แสดงกิริยา กล่าววาจา หรือแสดงนิมิตใดๆ อันเป็นเท็จหรือมารยาสาไถยหลอกลวงผู้อื่น** เช่น เสแสร้ง แกล้งพูด แกล้งทำ หรือขีดเขียนข้อความอันแสดงความเท็จ หลอกลวง ประทุษร้าย กล่าวร้าย ป้ายสีผู้อื่นโดยไม่เป็นธรรม ไม่หลอกลวงคดโกงประชาชน และสังคมประเทศชาติ เป็นต้น

เฉพาะในครอบครัว หากสามี-ภรรยาไม่ซื่อตรง ไม่จริงใจต่อกัน ย่อมก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจกัน และทะเลาะเบาะแว้งกัน ยากที่จะหาความสันติสุขได้ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก ให้สมาชิกของครอบครัวต้องประสบกับความทุกข์เดือดร้อนกันไปทั่ว

กล่าวถึงสังคมใหญ่ คือประชาชน ประเทศชาติ ถ้าชนในประเทศตั้งแต่ระดับผู้บริหารถึงระดับรากหญ้า คือ ประชาชน ไม่ซื่อตรง ไม่จริงใจต่อกัน มีการกบฏคดโกง หลอกลวงกันมากเพียงไร สังคมประเทศชาติก็จะมีแต่ความเสื่อมเสีย เดือดร้อนวุ่นวาย หาความเจริญและสันติสุขมิได้ มากเพียงนั้น และอาจถึงความล่มจมได้ในที่สุด บุคคลผู้ไม่ซื่อตรง ไม่จริงใจต่อผู้อื่นจึงเป็นบุคคลที่ใครๆ ไม่ประสงค์ที่จะคบค้าสมาคมด้วย

เพราะเหตุนั้น ชนทุกระดับ ทุกฐานะ ทุกเพศ ทุกวัย ในทุกสังคม จึงพึงมีความซื่อตรง มีความจริงใจต่อกัน ไม่หลอกลวง กบฏคดโกงกัน ก็จะเกิดความสมัครสมานสามัคคีปรองดอง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สังคมและประเทศชาติให้มีแต่ความเจริญ และสันติสุขร่วมกันได้เป็นอย่างดี นี้ประการ ๑

๓) **ความซื่อตรงต่อกิจการงานอาชีพ หรือหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ** ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ ได้แก่ อาชีพนักกฎหมายหรือทนายความ การแพทย์ สื่อสารมวลชน เป็นต้น ก็ซื่อตรงต่อวิชาชีพของตน ไม่ล่วงละเมิดจรรยาบรรณวิชาชีพของตน พ่อค้า นักธุรกิจ ก็ซื่อตรงต่อลูกค้า ไม่ปลอมปนสินค้า ไม่โกงการชั่งตวงวัด เป็นต้น พ่อค้าทุกระดับ ตั้งแต่พ่อค้าปลีก พ่อค้าส่งตลอดถึงผู้ส่งสินค้าออก ถ้าไม่ซื่อตรงต่อลูกค้า มีการปลอมปนสินค้าหรือโกงการชั่งตวงวัด เมื่อลูกค้าจับได้ก็อาจถูกปรับหรือถูกคืนสินค้า ลูกค้าย่อมไม่เชื่อถือ และไม่สั่งสินค้าอีกต่อไป ย่อมมีผลกระทบต่อกิจการงานอาชีพของตนให้ตกต่ำ หาความเจริญรุ่งเรื่องมิได้ สำหรับนักการเมือง ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ผู้อาสาเข้ามารับใช้ประชาชน และ/หรือมาทำหน้าที่แทนประชาชน ฝ่ายนิติบัญญัติก็ดี ฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินก็ดี เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาแล้ว ก็ปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนโดยสุจริต ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่คิด พูดและกระทำการใดๆ ที่ไม่ซื่อตรงต่อประชาชนและประเทศชาติ มีความจริงใจต่อประชาชน ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของตน โดยมุ่งตรงต่อความเจริญสันติสุขของประชาชนและความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญ

ในกรณีเป็นผู้บริหารตั้งแต่ระดับหัวหน้าฝ่ายบริหาร (CEO) ตลอดลงไปถึงระดับผู้ปฏิบัติการขององค์กรใดๆ จะเป็นหน่วยราชการก็ดี องค์กรธุรกิจเอกชนก็ดี องค์กรการกุศล และองค์กรสาธารณะอื่นก็ดี ยังต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อตรงต่อกัน กล่าวคือผู้บังคับบัญชาก็ต้องปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้องด้วยความซื่อตรง ไม่อคติลำเอียงเพราะความรัก (ฉันทคติ) หรือเพราะความโกรธหรือเกลียดชัง (โทสาคติ) หรือเพราะความเกรงกลัว (ภยาคติ) และ/หรือเพราะความหลง หูเบา เอาแต่ฟังความข้างเดียว (โมหาคติ) เป็นต้น ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ระดับเดียวกัน ก็ปฏิบัติต่อกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ จริงใจต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่ให้ร้ายป้ายสี หรือคอยชิงไหว ชิงพริบ กลั่นแกล้ง ขัดแข้ง ขัดขากัน ผู้น้อยก็จริงใจต่อผู้ใหญ่ หรือผู้บังคับบัญชา องค์กรใดที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายเป็นผู้มีความซื่อตรง มีความจริงใจต่อกัน องค์กรนั้นย่อมมีแต่ความสมัครสมานสามัคคีกัน คอยให้ความร่วมมือช่วยเหลือกัน เป็นพลังให้การบริหารจัดการองค์การนั้น บรรลุผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง และพลอยให้ประชาชนในสังคมประเทศชาติโดยส่วนรวมได้รับผลเป็นความเจริญสันติสุข และมีความสงบเรียบร้อยดีไปด้วย

อาชชวะ คือ **ความซื่อตรงนี้ สงเคราะห์เข้ากับหลักธรรมภิบาล ได้ทั้งในข้อ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความบริสุทธิ์ใจ และความยุติธรรม** อันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงคุณประเสริฐของปวงชนชาวไทยเราได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ทั้งปวง ทรงปฏิบัติพระองค์ต่อพสกนิกร และทรงเจริญพระราชไมตรีกับนานาอารยประเทศด้วยความซื่อตรงตลอดมา จึงทรงได้รับความรัก ความเคารพและความศรัทธาเลื่อมใสจากประชาชนทั้งประเทศและทั่วทั้งโลก

ความซื่อตรงนี้ เมื่อบุคคลเจริญให้มาก ย่อมแก่กล้าขึ้นเป็น “สัจจบารมี สัจจอุปบารมี และสัจจปรมัตถบารมี. ๑ ในบารมี ๑๐ ประการ เป็นคุณธรรมทำให้ถึงความบรรลุมรรคผลนิพพานได้ ส่วนผู้ที่มักประพฤติไม่ซื่อตรง ไร้สัจจะ ไม่จริงใจ เพราะกิเลส คือ โลภ โกรธ หลง ย่อมพอกพูนกิเลสเป็นอาสวะ เครื่องหมักดองในจิตสันดานให้จิตใจเศร้าหมองเป็นนิตย์ และดลจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติผิดศีลผิดธรรม รวมเรียกว่า อกุศลกรรม ที่จะคอยติดตามให้ผลแก่ผู้มักประพฤติไม่ซื่อตรงนั้น ให้ได้รับผลเป็นโทษเป็นความทุกข์เดือดร้อนต่อไปในกาลข้างหน้า ทั้งในภพชาติปัจจุบัน และในภพชาติต่อๆ ไปอีกนับไม่ถ้วน

วันนี้ ขอยุติปาฐกถาธรรมไว้เพียงนี้ก่อน ติดตามรับฟังต่อไปในคราวหน้า ขอความสุขสวัสดีจงมีแด่ท่านผู้ฟังทุกท่าน เจริญพร